



Zorunlu Deprem Sigortasında Sigorta Bedelinin Belirlenmesi Sorunu: Poliçedeki Sigorta Bedeli mi, Güncel Tarife mi? Yargıtay Kararı Işığında Bir İnceleme

The Determination of the Sum Insured in Compulsory Earthquake Insurance: The Policy Amount or the Current Tariff? An Analysis in Light of a Decision of the Turkish Court of Cassation

Cüneyt Süzel*

Öz:

Çalışmada 6/2/2023 tarihinde meydana gelen deprem sonrasında Zorunlu Deprem Sigortasında sigorta bedelinin belirlenmesine ilişkin olarak ortaya çıkan uyuşmazlıklar, özellikle de poliçede yer alan sigorta bedeli ile sonradan değişen Tarife ve Talimat hükümleri arasındaki ilişkinin kurulma biçimi incelenmektedir. Çalışmanın çıkış noktası, aynı binadaki komşu bağımsız bölümler bakımından dahi sırf poliçenin akdedildiği tarihe göre azami teminat tutarının 320.000 TL veya 640.000 TL olabilmesi ve bu farklılığın zorunlu sigorta sisteminin eşitlik, hakkaniyet ve güven boyutunu tartışmaya açmasıdır. Makalede öncelikle zorunlu deprem sigortasının hukuki niteliği ele alınmakta; Afet Sigortaları Kanunu, DASK'ın hukuki statüsü ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları birlikte değerlendirilerek bu sigortanın malvarlığında meydana gelen azalmayı konu alan bir zarar sigortası olduğu ve TTK'nın Altıncı Kitap hükümlerinin uygulanmasını dışlayan açık bir düzenleme bulunmadıkça bu hükümlerin zorunlu deprem sigortası ilişkisine de uygulanması gerektiği savunulmaktadır. Ardından Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin DASK'ın sorumluluğunu poliçede yazılı sigorta bedeli ile sınırlayan seri nitelikteki kararları, zorunlu sigortalara ilişkin tarife ve talimatlarda yerleşik hâle gelmiş olan “mevcut sözleşmelere derhâl uygulanma” veya açık geçiş hükümleriyle yansıtılma ilkesi ışığında eleştirel biçimde analiz edilmektedir. Son olarak bilgilendirme yükümlülüğü, TTK m. 1423'ün koruyucu niteliği, Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik ve sigortalı lehine yorum ilkesi çerçevesinde değerlendirilmekte ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesi kararının yerindeliği irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu deprem sigortası, sigorta bedeli, Tarife ve Talimat, Bilgilendirme (Aydınlatma) yükümlülüğü, Sigortalı lehine yorum

* Doç. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Bilim Dalı Öğretim Üyesi, İstanbul – Türkiye, E-posta: cuneyt.suzel@bilgi.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4008-3421>.

Abstract:

This article examines the debate that emerged after the earthquakes of 6/2/2023 concerning the determination of the sum insured under compulsory earthquake insurance, in particular the relationship between the sum stipulated in the policy and the higher amounts introduced by subsequent Tariff and Instructions. The starting point is the situation in which, even for neighbouring units within the same building, the maximum amount payable by DASK may be either TRY 320,000 or TRY 640,000 solely depending on the date of conclusion of the contract, raising concerns as to equality and confidence in the compulsory insurance scheme.

The article first addresses the legal nature of compulsory earthquake insurance. Drawing on the Catastrophe Insurance Act, the legal status of DASK and the Compulsory Earthquake Insurance General Conditions, it argues that this insurance is a property damage insurance covering a decrease in the insured's assets and that, in the absence of an explicit statutory exclusion, the provisions of Book Six of the Turkish Commercial Code on insurance contracts shall apply. The paper then critically analyses the serial decisions of the 4th Civil Chamber of the Court of Cassation, which limit DASK's liability to the sum stated in the policy, in light of the practice in compulsory insurance tariffs whereby new limits apply directly to existing contracts or are extended to them through transitional clauses. Finally, the scope of the duty to inform and the principle of interpretation in favour of the insured, as reflected in Article 1423 TCC, are addressed and the soundness of the judgment rendered by the 4th Civil Chamber of the Court of Cassation is critically examined.

Keywords: Compulsory earthquake insurance, Sum insured, Tariff and Instructions, Duty to inform, Interpretation in favor of the insured

Extended Summary:

The article offers a detailed analysis of how the sum insured is determined under compulsory earthquake insurance after the earthquakes of 6/2/2023, with particular emphasis on the tension between the sum stated in the policy and the higher amounts introduced by subsequent Tariff and Instructions. As an entry point, it uses the example of two neighbouring apartments in the same building that suffer identical damage but are subject to maximum cover of either TRY 320,000 or TRY 640,000 solely because their policies were concluded on different dates. This situation, which lies behind many disputes brought against DASK, highlights the equality, fairness and trust concerns inherent in the current design of the compulsory insurance scheme.

First, the article examines the legal nature of compulsory earthquake insurance and its place within Turkish insurance law. Drawing on the Catastrophe Insurance Act, the legal status of DASK and the Compulsory Earthquake Insurance General Conditions, it argues that this is a property damage insurance covering a decrease in the insured's assets. The fact that cover is granted by a public legal entity with a statutory mandate does not alter the contract's character as an insurance contract. Unless the legislature expressly excludes them, the general rules of Book Six of the Turkish Commercial Code ("TCC") on insurance contracts therefore apply. Special rules in the Catastrophe Insurance Act and secondary legislation prevail where they exist, but they do not form a complete and autonomous regime;

for issues such as limitation periods and the interpretation of General Conditions, the mandatory provisions of the TCC retain their central role.

Secondly, the article analyses the reasoning of the 4th Civil Chamber of the Court of Cassation in a series of largely identical decisions which, on the basis of Article 1461 TCC and clause B.3.1 of the General Conditions, limit DASK's liability to the sum insured stated in the policy and decline to take into account the increased limits of the Tariff of 25 November 2022. The judgments are criticized for conflating insurance indemnity with "insurance value/interest insured" and for treating the sum insured as a purely contractual cap, without reflecting on its function as the outer boundary of a publicly designed risk-sharing mechanism.

More importantly, the Chamber almost entirely disregards the established practice in compulsory insurance tariffs. A survey of different tariffs and instructions shows that new limits are typically either declared to apply directly and without additional premium to existing contracts or accompanied by explicit transitional provisions clarifying their extension to ongoing policies. The 2021 and 2022 Tariffs on compulsory earthquake insurance followed this approach by providing that contracts with a commencement date of 1 January 2022 or later would automatically benefit from the new limits without premium adjustment. By contrast, the 2023 Tariff remained silent on the impact of increased limits on existing contracts. The article argues that this silence should not automatically be read as a break with the prevailing principle that tariff changes extend to existing contracts, and that the Court ought to have engaged with this background more carefully when interpreting the relationship between policy limits and new tariffs.

Thirdly, the article addresses the duty to inform. It challenges the Chamber's reading of Article 1452 TCC, which excludes Article 1423 from the list of mandatory protective provisions, and shows that the wording "1413 to 1417" and "1422 to 1426" in fact includes Article 1423. The misreading weakens, without justification, the protective nature of the duty to inform. The article distinguishes between information duties at the pre-contractual stage and those arising during the term of the contract, and notes that in the disputes at hand the problem does not concern the initial limit of TRY 320,000, which was correctly communicated when the contract was concluded. Rather, it concerns the absence of post-contractual information about the increase in limits and the possibility of extending cover by endorsement, potentially against additional premium.

Under Article 1423 TCC and the Insurance Contracts Information Regulation, tariff changes that directly affect the insured's potential recovery should in principle be notified to the policyholder within a reasonable period, and the burden of proof in this respect lies with DASK. If such information is not properly provided and the insured consequently fails to benefit from the higher limits, a compensable loss arising from breach of the duty to inform may be envisaged. In this way, the discussion of information duties connects back to the broader themes of equality and trust in a compulsory insurance environment characterized by mass-contracting and limited bargaining power on the part of policyholders.

Finally, the article discusses more recent legislative developments. The Tariff and Instructions of 7 March 2025, which link the maximum sum insured to the domestic producer price index, and the transitional provision inserted on 28 December 2023, which ensures that the new limits apply to pre-existing contracts without premium adjustment, are presented as attempts to resolve the uncertainties revealed by the 6 February 2023 earthquakes. These reforms significantly enhance legal certainty and predictability for future claims by clarifying both the methodology for updating the sum insured and the

impact of new limits on ongoing contracts. However, they do not retroactively correct the inequalities produced in the period between 25 November 2022 and 6 February 2023, during which neighbouring policyholders may have faced radically different levels of protection for identical risks. The article concludes that the Court of Cassation's almost exclusive focus on the sum insured stated in the policy, with limited attention to the systemic features of compulsory insurance, the principle of interpretation in favor of the insured and the evolving framework on information duties, is open to serious criticism. It calls for a more coherent approach that gives due weight to the dual nature of compulsory earthquake insurance as both a private-law contract and an instrument of social risk-sharing, and to the protective function of the TCC's mandatory rules and the aims of the Catastrophe Insurance Act in a mass-contracting environment.

GİRİŞ

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremden¹ bir yıl sonra yapılan resmî açıklamalara göre 53.537 kişi hayatını kaybetmiş, 107.213 kişi de yaralanmıştır².

Bir yıl içinde altı milyondan fazla bağımsız bölüm incelenmiş ve hasar tespit çalışmalarında 680.000 konut ve 170.000 ticari alan olmak üzere toplam 850.000 bağımsız bölümün ağır hasar alarak kullanılmaz hâle geldiği saptanmıştır³.

Bu tablo, deprem bölgesi olan Türkiye'nin hâlen depreme hazırlıklı olmadığını açıkça göstermektedir.

1999 yılında yaşanan deprem sonrasında 25/11/1999 tarihli 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname⁴ ("Zorunlu Deprem Sigortası KHK") yayımlanarak binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak "Zorunlu Deprem Sigortası" ihdas edilmiştir. Zorunlu Deprem Sigortası KHK'nın yerini alan 9/5/2012 tarihli 6305 sayılı Afet Kanunu⁵ ("Afet Kanunu") ile binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak Zorunlu Deprem Sigortası teminatlarına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Sigorta sözleşmeleri Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu ("SEDDK") tarafından yayımlanan Genel Şartlara tâbi olarak kurulur. Bu bakımdan Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları⁶ sigorta teminatının kapsamı bakımından önem taşımaktadır.

6/2/2023 tarihli deprem sonrasında Doğal Afet Sigortaları Kurumu⁷ ("DASK") aleyhine çok sayıda dava açılmıştır. Verilen kararlar farklılık gösterse de özellikle Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde çok sayıda karar DASK aleyhine sonuçlanmıştır⁸. Ne var ki Yargıtay 4.

¹ Deprem sonrasında İstanbul Bilgi Üniversitesi Deniz Hukuku Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan Bilgi Notu için bkz. **Cüneyt Süzel / Venüs Cömert / Güneş Karol Işıklar**, "Zorunlu Deprem Sigortasına İlişkin Bilgi Notu", <https://denizhukuku.bilgi.edu.tr/tr/haberler/zorunlu-deprem-sigortasi-hakkinda/> (e.t. 11/12/2025).

² Bkz. <https://www.icisleri.gov.tr/turkiyenin-birlik-ve-dayanisma-gucu-depremle-sinandi-asrin-felaketi-asrin-dayanismasina-donustu8> (e.t. 11/12/2025).

³ <https://csb.gov.tr/cevre-sehircilik-ve-iklim-degisikligi-bakanligi-tarafindan-deprem-bolgesinin-ayaga-kaldirilmasi-icin-calismalar-hizla-devam-ediyor-bakanlik-faaliyetleri-39977> (e.t. 11/12/2025).

⁴ RG T: 27/12/1999, Sayısı: 23919 (Mükerrer). 29/11/1999 tarihinden geçerli olarak 4/12/1999'da yürürlük kazanmıştır.

⁵ RG T: 18/5/2012, Sayısı: 28296.

⁶ https://www.tsb.org.tr/content/Legislations/zds_genelsart.pdf. (e.t. 11/12/2025).

⁷ www.dask.gov.tr adresinde yer alan internet sayfasından zorunlu deprem sigortasına ilişkin mevzuata, poliçe üretimine ve yürürlükteki poliçe sayısına ilişkin istatistiklere, güncel tarife ve talimatlara, kurulacak zorunlu deprem sigortası teminatını ve primini hesaplama aracına erişim sağlamak mümkündür.

⁸ Sigorta Tahkim Komisyonu Uyuşmazlık Hakem Heyeti ve Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti kararlarında yer verilen gerekçelere Yargıtay Kararlarındaki ile sınırlı şekilde erişim sağlanmıştır.

Hukuk Dairesi seri karar olarak nitelendirilebilecek ve neredeyse “kopyala-yapıştır”⁹ şeklindeki çok sayıda kararında DASK lehine hüküm tesis etmiştir.

Bu çalışmada deprem sonrasında DASK aleyhine açılan davanın hukuki sebebi ortaya konulacak ve sonrasında Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin seri kararlarından biri alınarak değerlendirilecektir¹⁰.

I. Uyuşmazlık Konusu

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi kararlarının “V. B. Değerlendirme ve Gerekçe” başlığı altında uyuşmazlık konusu şu şekilde belirlenmiştir¹¹:

“Uyuşmazlık; Zorunlu Deprem Sigortasında sigorta tazminatı olarak poliçe üzerinde yazılı olan sigorta bedelinin mi, yoksa poliçe düzenlendikten sonra yürürlüğe giren Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği’ne göre belirlenecek bedelin mi ödeneceğine ilişkindir.”

Davacı, yeni tarife üzerinden hesaplama yapılmasını talep etmiş; DASK ise poliçede yazılı sigorta bedeli ile sorumlu olduğunu ve bu meblağı tazmin ettiğini beyan etmiştir¹². DASK Sigorta İtiraz Hakem Heyeti tarafından aleyhine verilen kararı temyiz etmiş ve temyiz gerekçesinde zeyilname düzenlenmeksizin ve ek prim alınmaksızın değişen Tarifeye göre ödeme yapacağına dair hukuki dayanak olmadığını, Tebliğde ek prim alınmaksızın güncel tarifeden yararlanılacağına dair geçici madde bulunmadığını ileri sürmüştür¹³.

⁹ Örnek olarak bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862, K. 2025/7509, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3380, K. 2025/7518, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3392, K. 2025/7519, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3476, K. 2025/7520, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3655, K. 2025/7521, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3676, K. 2025/7522, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3721, K. 2025/7523, T. 8/5/2025; 4. HD., E. 2025/3851, K. 2025/7524, T. 8/5/2025; Yar. 4. HD., E. 2025/3237, K. 2025/6864, T. 29/4/2025. www.lexpera.com.tr adresinden TTK m. 1423’e ilişkin Yargıtay kararları arandığında bu şekilde en az 260 karara ulaşılmaktadır.

¹⁰ Bu çalışmada Bilgi Hukuk 25. Konferansları serisinde tarafıma 15/3/2023 tarihinde sunulan “Sigorta Sözleşmesinde Deprem Rizikosu” başlıklı Tebliğ çıktıları büyük ölçüde yer almaktadır. Depremi hemen ardından düzenlenen bu etkinlik zamanında henüz Yargıtay Kararları yayımlanmamış olduğundan o etkinlikteki bulguları Yargıtay kararı sonrasında değerlendirme gereği doğmuştur. Etkinlik afişi için bkz. <https://www.bilgi.edu.tr/tr/etkinlik/11476/bilgi-hukuk-25-yil-konferanslari-sigorta-sozlesmesinde-deprem-rizikosu/> (e.t. 11/12/2025).

¹¹ Örnek olarak bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025.

¹² Örneğin bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025 “I. Dava” nolu başlık.

¹³ Örneğin bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025 “II. Cevap” nolu başlık.

II. Yargıtay Kararı

Yukarıda da belirtildiği üzere Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin çok sayıda ve birbirine benzer kararlarının gerekçesinde sırasıyla şu hususlar irdelenmiştir¹⁴:

- [1] TTK m. 1401 uyarınca sigorta sözleşmesinin tanımlanması
- [2] Zorunlu deprem sigortasının sigorta sözleşmesi olup olmadığı,
- [3] Poliçenin hukuki niteliği,
- [4] Sigorta bedeli ile sigorta tazminatının farkı ve sigorta bedeli ile sınırlı tazmin ilkesi,
- [5] Aydınlatma yükümlülüğü ve DASK'ın aydınlatma yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı,
- [6] Aydınlatma yükümlülüğünün koruyucu hüküm olup olmadığı.

Yargıtay, yaptığı değerlendirmeden sonra;

“TTK 1461. maddesi ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B.3.1 maddesi uyarınca sigortacının sorumluluğunun poliçede yazılı sigorta bedeli ile sınırlı olduğu anlaşılacakla, başvurunun reddi gerekirken, kabulüne karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.”

kanaatine varmıştır¹⁵.

Yargıtay kararlarında yer verilen gerekçe bu başlık altında toplu hâlde özetlenmeyecek, karar değerlendirmesi aşamasında irdelenecektir.

III. Hukuki Sorun

Afet Kanununda “zorunlu deprem sigortası” “[b]inalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu sigorta” şeklinde tanımlanmıştır [m. 2(ğ)]. Zorunlu deprem sigortası teminatı DASK tarafından verilir [m. 7 f. 1 c. 1]. DASK, Hazine ve Maliye Bakanlığı nezdinde kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz bir kurumdur [m. 3 f. 1 c. 1]. Zorunlu deprem sigortasına ilişkin tarife ve talimatlar ile azami

¹⁴ Örneğin bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025 “V B Temyiz/Değerlendirme ve Gerekçe” nolu başlık.

¹⁵ Örneğin bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025 “V B Temyiz/Değerlendirme ve Gerekçe” nolu başlık altındaki son paragraf.

teminat tutarı her yıl SEDDK tarafından belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır [m. 13 f. 1]. Deprem sigortasının sigorta dönemi bir yıldır [Tebliğ m. 6].

Deprem 6/2/2023 tarihinde meydana gelmiştir. Deprem meydana geldiği tarihte 25/11/2022 tarihli RG’de yayımlanan Tebliğ yürürlükteydi¹⁶. Tebliğ yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir [m. 5]. Tebliğ 3. maddesinde “azami teminat tutarı”nı düzenlenmiştir¹⁷. 25/11/2022 tarihinde azami teminat tutarı 640.000 TL olarak belirlenmiştir¹⁸. 17/11/2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan ve 1/1/2022 tarihinde yürürlüğe giren¹⁹ Tebliğ gereği ise bu tutar 320.000 TL’dir²⁰. Her iki hüküm birlikte okunduğunda 1/1/2022 ilâ 24/11/2022 tarihleri arasında kurulan zorunlu deprem sigortalarındaki azami teminat tutarı 320.000 TL, 25/11/2022 ilâ 1/1/2024 tarihleri arasında kurulanlarda ise 640.000 TL’dir.

Bu bilgiler doğrultusunda sigorta sözleşmesinin bir yıl için yapıldığı da göz önünde tutulduğunda depremin meydana geldiği tarih olan 6/2/2023’te her iki Tebliğin yürürlük döneminde kurulan zorunlu deprem sigortaları mevcuttur:

[1] 25/11/2022 öncesinde kurulan ve 6/2/2023 tarihinde bir yıllık sigorta dönemi sona ermemiş sigorta sözleşmeleri,

[2] 25/11/2022 tarihi ve sonrasında kurulan ve en fazla 73 gündür yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri.

Bir katında iki daire olan ve depremde yıkılan bir binanın aynı kattaki dairelerinden biri için birinci olasılık diğeri için ikinci olasılık doğrultusunda değerlendirme yapıldığında aynı zarar için ilkinde DASK’ın ödeme yükümlülüğünün üst sınırı 320.000 TL, ikinci için ise 640.000 TL olacaktır. Bu durum, aynı rizikoya maruz kalan komşu bağımsız bölümler bakımından dahi salt zorunlu sigorta sözleşmesinin kuruluş tarihine bağlı olarak ortaya çıkan teminat farklılığının yarattığı eşitsizlik sorununu çarpıcı biçimde göstermektedir. Zira Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin sayısız kararına konu olan uyuşmazlıklar 320.000 TL üzerinden diğeri bir ifadeyle 25/11/2022 öncesinde kurulan zorunlu deprem sigortalarına konu edilen menfaatte meydana gelen zararın tazminine ilişkindir.

¹⁶ Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, RG T: 25/11/2022, Sayı: 32024.

¹⁷ Bu madde ile Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinin 4. maddesi değiştirilmiştir.

¹⁸ 2022 tarihinde yayımlanan Tebliğ m. 2 bu değişiklik yapılmıştır.

¹⁹ Bkz. 2021 tarihli Tebliğ m. 7 b. (b).

²⁰ 2021 tarihli Tebliğ ile Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği m. 3 düzenlemesi bu şekilde değiştirilmiştir.

IV. DASK'ın Yaklaşımı

Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B. 1/1.1 gereği sigortalı rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç onbeş işgünü içinde DASK'a veya Kurum nam ve hesabına sözleşmeyi yapan sigorta şirketine bildirimde bulunmakla yükümlüdür. DASK'a deprem sonrasında gerçekleşen zararın bildirilmesi ve yukarıda yer verilen belgelerin sunulmasından sonra DASK'ın tazminat ödeme borcuna ilişkin değerlendirme süreci başlayacaktır.

DASK Genel Şartları B.4 üncü maddesinin başlığı "Tazminatın Ödenmesi"dir. Benzer düzenleme Afet Kanunu m. 13 f. 2'de de bulunmaktadır. Anılan hükümde "*Tazminat miktarının yasa ve bu poliçe hükümlerine göre tespit edilmesinden sonra DASK, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla kesinleşmiş olan tazminat miktarını en geç takip eden bir ay içerisinde hak sahibine ödemek zorundadır.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

Afet Kanununda her ne kadar açık düzenleme bulunmasa da Genel Şartların B 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasında zarara uğrayan sigortalıların kendilerine tazminat ödeninceye kadar avans talep etmesine yönelik düzenleme mevcuttur. Buna göre deprem sonrasında sigortalılara avans ödemesi yapılması mümkün kılınmıştır. Avans ödenip ödenmemesi, avans tutarı ve avans kapsamı DASK'ın önerisi üzerine SEDDK tarafından kararlaştırılacaktır.

Depremden yaklaşık 21 gün sonra SEDDK tarafından 2023/10 sayılı Genelge²¹ yayımlanmıştır. Bu Genelge ile DASK tarafından yapılacak avans ödemeleri yıkık, acil yıkılacak, ağır hasarlı binalar için % 20, orta hasarlı binalar için % 10 olarak belirlenmiştir [m. 2 f. 1]. Aynı Genelgede altı farklı örnek üzerinden 100 metrekarelik bir konut için ne kadar avans ödeneceği açıklanmıştır. Genelge avansın poliçede yazılı sigorta bedeli üzerinden ödeneceği ilkesini belirlemiş ve şu üç ayrıma gitmiştir:

- [1] 5/3/2022 tarihinde kurulan ve rizikonun gerçekleştiği tarihte 11 ayını tamamlamış zorunlu sigortalarda azami tazminat limiti 320.000 TL'dir.
- [2] 5/3/2022 tarihinde kurulan ve fakat 27/11/2022 tarihli Tebliğ sonrasında riziko gerçekleşmeden önce prim farkı ödeyerek teminat artış zeyili yapmış olan zorunlu sigortalarda azami tazminat limiti 640.000 TL'dir.
- [3] 5/1/2023 tarihinde yani 27/11/2022 tarihli Tebliğ sonrasında kurulan zorunlu sigortalarda azami tazminat limiti 640.000 TL'dir.

²¹ Genelge No: 2023/10, Zorunlu Deprem Sigortası Kapsamında Doğal Afet Sigortaları Kurumu Tarafından Yapılacak Avans Ödemelerine İlişkin Genelge, bkz. <https://www.seddk.gov.tr/upload/27.02.2023.Genelge.pdf>. (e.t. 11/12/2025).

Genelge her ne kadar “avans” ödemesine ilişkin olsa da DASK’ın 27/11/2022 tarihli Tebliğ öncesi ve sonrasında kurulan zorunlu sigortalarda farklı sigorta bedelleri üzerinden sigorta tazminatı ödeyeceğinin göstergesi olmuştur. Nihayetinde ödemeler de bu yönde gerçekleştirilmiş ve akabinde Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin sayısız kararına konu olan uyuşmazlıklar yargı yoluna taşınmıştır.

V. Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi

A. Zorunlu Deprem Sigortasının Sigorta Sözleşmesi Olup Olmaması

Yargıtay, TTK m. 1401 f. 1’deki sigorta sözleşmesi tanımına kararında aynen yer vermiş ve sigorta sözleşmesinin iki temel unsuruna dikkat çekmiştir. Buna göre, sigorta ilişkisinin ilk unsuru sigorta ettirenin sigortacıya bir prim ödemesi, ikinci unsur ise bu prim karşılığında sigortacının, sigortalının para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan riziko gerçekleştiğinde tazmin yükümlülüğü üstlenmesidir. Akabinde zorunlu deprem sigortasının, DASK’ın deprem riskine karşı teminat verdiği ve bu teminat karşılığında sigorta ettirenin DASK’a prim ödediği bir yapıya sahip olduğunu belirterek “*zorunlu deprem sigortasının bir sigorta sözleşmesi olduğunu söyleyebiliriz*” ifadesine yer verilmiştir²².

Yargıtay “deprem sigortası”nın sigorta sözleşmesi olduğunun “söylenebileceğini” belirtmiştir. Bu ifadeden deprem sigortasının sigorta sözleşmesi olmadığına da söylenebileceği sonucu çıkmaktadır. Kanımızca bu konuda bir tartışma olmamalıdır. Afet Kanununda bu sigorta sözleşmesi “*binalarda depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem nedeniyle ortaya çıkan yangın, infilak, dev dalga (tsunami) ve yer kayması sonucu oluşan maddi zararları teminat altına alan zorunlu sigorta*” olarak tanımlanmıştır [m. 2 b. (ğ)]. Kanunun amaç ve kapsam maddesinde ise “*sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi*” ilkesi benimsenmiştir [m. 1]. Bu sigorta sözleşmesi uyarınca teminatı verenin bir sigorta şirketi değil de DASK olması bu sözleşmenin “sigorta sözleşmesi” sayılmamasına sebep teşkil etmez²³. Zorunlu deprem sigortası mal varlığının

²² Örneğin bkz. Yar. 4. HD., E. 2025/3862 K. 2025/7509 T. 8.5.2025 “V B Temyiz/Değerlendirme ve Gerekçe” başlığında 6. ve 7. paragraflar.

²³ DASK’ın bir kamu tüzel kişisi olarak kurulmuş olması ve sözleşme serbestisinin sınırlı olması, bu sigortayı klasik özel sigortadan ayırdığı, bununla birlikte, zorunlu olma özelliğinin tek başına bu sigortayı sosyal sigorta kategorisine dâhil etmeye yetmeyeceği; deprem rizikosunun sosyal sigortaların güvence altına aldığı risk türlerinden de farklı olduğu, bu nedenle zorunlu deprem sigortasının ne tam anlamıyla özel ne de sosyal sigorta niteliği taşıdığı, daha çok *sui generis* bir sigorta türü olarak değerlendirilmesi gerektiği hakkında bkz. Ali Bozer, “Zorunlu Deprem Sigortası”, BATİDER, Yıl: 2001, C. XXI, Sa. 1, s. 248. DASK, sigorta sözleşme kurmaya yetkili bir kamu hukuku sigortacısı olduğu hakkında bkz. Aynur Yongalık, “Zorunlu Deprem Sigortası”, BATİDER, Yıl: 2001, C. XXI, Sa. 2, s. 157. Deprem sigortasının, diğer doğal afetlere karşı yapılan

aktifindeki azalma rizikosuna karşı kurulan mal sigortası niteliğinde²⁴ zarar sigortasıdır. Kanun gerekçesinde de belirtildiği üzere “*Deprem gibi katastrofik riskler, çok büyük boyutlarda teminat sunumunu ve bunu karşılamak üzere büyük kaynak birikimini gerektirdiği için bu tür risklere karşı riske maruz ülkelerde, sigortacılık terminolojisinde “sigorta havuzu” adı verilen teşkilatlanmalara gidilmektedir. DASK, sigortacılıktaki bu anlayış esas alınarak kurulmuş bir kurumdur.*”²⁵

Bu nedenle zorunlu deprem sigortası, unsurları itibarıyla mal sigortası niteliğinde bir zarar sigortası olup TTK’nın Altıncı Kitap hükümlerinin uygulanmasına engel bir durum mevcut değildir.

B. Zorunlu Deprem Sigortasına Uygulanacak Hükümler

1. Yargıtay Kararı

Yargıtay kararında hüküm atfı verilmeden poliçenin içeriğine ilişkin TTK m. 1425’e, sigorta bedeli başlıklı TTK m. 1461’e ve bu hükmün mutlak emredici olduğunu tespit etmek amacıyla TTK m. 1486’ya atıf yapılmıştır. Kararda TTK m. 1461’e benzer bir düzenlemenin Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B.3.1 maddesinde yer aldığı belirtilmiştir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin bozma kararına konu olan Sigorta Tahkim İtiraz Hakem Heyeti kararlarının gerekçesi TTK m. 1423’te yer verilen aydınlatma yükümlülüğüne dayanmaktadır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi deprem sigortasına özgü özel düzenlemeler içeren Afet Kanunu gerekse Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında bilgilendirme

zarar sigortaları gibi aktif bir zarar sigortası niteliğinde olduğu ve gerçek anlamda sigorta olup olmadığı tartışılrsa da, sigortanın temel unsurlarını taşıdığı için tam anlamıyla sigorta niteliğinde olduğu hakkında bkz. **Nuray Barlas**, “Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları”, EÜHFD, C. XV, S. 3–4 (2011), s. 122. Benzer değerlendirme için bkz. **Kamil Özbasan**, “Zorunlu Deprem Sigortasında Sigorta Bedeli Kavramı ile Tarife Değişikliğinin Tazminat Tutarına Etkisine İlişkin Bir Değerlendirme”, İBD, Yıl: 2023, Cilt: 97, Sayı: 2, s. 203; **Kamil Özbasan**, “Zorunlu Deprem Sigortasında Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması”, TBB Dergisi, Yıl: 2023, Sayı: 168, s. 403; **Metin Sarıaslan**, “Zorunlu Deprem Sigortası ve Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Doğabilecek Hukuki İhtilaflar”, TBB Dergisi, Yıl: 2023, Sayı: 169, s. 415 vd. Zorunlu deprem sigortasında sigortacı olarak bulunacağı öngörülen kamu tüzel kişiliği niteliğine sahip olan DASK’ın tesisi ile sigorta hukukunun temel ilkelerine aykırı bir düzenleme getirildiği hakkında bkz. **Şaban Kayıhan**, “Zorunlu Deprem Sigortası”, AÜEHFD, C. VIII, S. 1-2 (2004), s. 504.

²⁴ Bu yönde bkz. **A. Samim Ünan / Melisa Konfidan**, “Deprem Rizikosuyla İlgili Bazı Sigorta Hukuku Sorunları”: **Sezer Ilgın (edt.)**, Depremi Özel Hukuk ve Kamu Hukuku Açılarında Değerlendirilmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2023, s. 10. Zorunlu deprem sigortasına her ne kadar TTK hükümlerinin uygulanmayacağı görüşünde olsa da bu sigorta sözleşmesinin kişinin aktifini teminat altına aldığına göre mal sigortası olacağı ve sorumluluk sigortası olmayacağı hakkında bkz. **Vural Seven**, “Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun (DASK) Hukuki Durumu ve Kahramanmaraş Depremi Sonucunda Ortaya Çıkan Güncel Gelişmeler”, TBB Dergisi, Yıl: 2024, Sayı: 171, s. 271.

²⁵ **TBMM**, Afet Sigortaları Kanunu Tasarısı ve Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporları (1/583,1/247), Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 224, s. 7.

yükümlülüğüne yer verilmediği, mevzuatta bulunmayan bu yükümlülüğün DASK'a yüklenmesinin ve bu yükümlülüğün ihlali sebebiyle tazminat ödemeye hükmedilmesinin yerinde olmadığı sonucuna varmıştır.

Yargıtay, sigorta bedeli hükmü bakımından hem TTK'ya hem de Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B.3.1'e atıf yapmış ve fakat bilgilendirme yükümlülüğü bakımından ise zorunlu deprem sigortasına ilişkin özel mevzuatta bilgilendirme yükümlülüğüne yer verilmediğini belirtmiştir²⁶. Yargıtay'ın vardığı bu sonuç kanımızca çok tutarlı gözükmemektedir. Ne var ki sigorta bedeli bakımından Genel Şartlara yaptığı atfı da göz önünde tutarak TTK'nın altıncı kitap hükümlerinin zorunlu deprem sigortasına uygulanmayacağı kanaatine vardığını söylenebilecektir.

2. Öğreti Değerlendirmesi

Öğretide yer verilen bir görüş²⁷ DASK'ın özel bir kanunla kurulduğu ve Sigortacılık Kanunu m. 11 f. 3 uyarınca Sigortacılık Kanunu²⁸ ve onun 11. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak yayımlanan alt mevzuat niteliğindeki Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelikteki²⁹ düzenlemelere de tâbi olmadığını belirtmiştir. Aynı şekilde TTK'nın altıncı kitap hükümlerinin uygulama alanının TTK m. 1401 f. 2'de düzenlendiği, kanun hükümlerinin ruhsat almış sigorta şirketlerine uygulanacağını belirtmiştir. DASK'ın şirket niteliğinde olmadığını, Sigortacılık Kanunu m. 5 anlamında ruhsat alma yükümlülüğünün bulunmadığını, TTK'da düzenlenen sigortacının ticaret şirketi olduğunu bu hükümlerin kamu tüzel kişisi olan ve iflasa tâbi olmayan DASK hakkında uygulanmayacağı savunulmaktadır. Zorunlu deprem sigortasına Afet Kanunu ve ona dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuatın uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Bir başka gerekçe olarak da Afet Sigortalarına ilişkin mevzuatta TTK'ya yapılan bir atfın bulunmadığı gerekçesi verilmiştir. Aynı sonucun TARSİM bünyesinde kurulan tarım sigortaları için de söz konusu olduğu vurgulanmıştır.

²⁶ Doktrinde bu yönde bkz. **Seven**, s. 281 vd.

²⁷ Bu paragrafta yer verilen görüş için bkz. **Seven**, s. 281-284. Aksi yönde bkz. **Sarıaslan**, s. 415 vd.; **Özbasan**, TTK Hükümlerinin Uygulanması, s. 404 vd.; **Özbasan**, Sigorta Bedeli, s. 204. DASK'ın kendi özel kanunu çerçevesinde, TTK'ya konu sigorta sözleşmesi akdeden bir kuruluş olduğu hakkında bkz. **Serdar Demirci**, "Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 2023, Cilt: 81, Sayı: Özel Sayı: Deprem Özel Sayısı -II, s. 32.

²⁸ Kanun No: 5684, RG T: 14/6/2007, Sayı: 26552. Yayımlandığı tarihten itibaren çok sayıda değişiklik yapılan Kanunun nihai hâli için bkz. www.mevzuat.gov.tr. Zorunlu deprem sigortasının Sigortacılık Kanunu m. 13 kapsamında sayılması gerektiği, Sigortacılık Kanunun Afet Kanunun yanında uygulanması gerektiği hakkında bkz. **Samim Ünan**, Kender Sigorta Hukuku, İstanbul 2025, s. 78.

²⁹ Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik, RG T: 14/2/2020, Sayı: 31039.

Doktrinde³⁰ bazı çalışmalarda bu husus hiç sorgulanmamış³¹ ve doğrudan TTK hükümleri çerçevesinde de zorunlu deprem sigortası değerlendirilmiştir. Bir çalışmada ise DASK'ın ruhsatı olmasa da bir kanunla sigorta sözleşmesi kurma yetki ve zorunluluğunun kendisine tanındığı dolayısıyla ruhsatı bulunmamasının tek başına bu sigorta sözleşmesine TTK hükümlerinin uygulanmaması anlamını taşımayacağı belirtilmiştir³².

3. Değerlendirme

TTK'nın altıncı kitabının başlığı “Sigorta Hukuku”dur. TTK'nın 1451. maddesi “*sigorta sözleşmeleri hakkında uygulanacak hükümler*”dir. Dolayısıyla kanun koyucu odak noktası olarak ruhsatla faaliyet gösteren sigortacıyı değil “sigorta sözleşmesini” esas almıştır. TTK m. 1450. maddede ise kanun uygulama alanı düzenlenmiş ve kendi mevzuatında aksine hüküm bulunmadıkça “*sosyal güvenlik kurumları ile yapılan sözleşmelere*” TTK hükümlerinin uygulanmayacağı öngörülmüştür. DASK kamu kuruluşudur, ancak sosyal güvenlik kurumu değildir. DASK'ın kurduğu sözleşme sigorta sözleşmesidir. Tıpkı Karayolları Trafik Kanununda³³, Nükleer Düzenleme Kanunun³⁴ 14. ve 15. maddesinde olduğu gibi özel mevzuatta sigorta sözleşmesine ilişkin özel hüküm yer aldığı takdirde o hükmün öncelikle uygulanması ve hüküm bulunmayan hâllerde ise Türk hukukunun uygulandığı durumda TTK'nın sigorta hukukuna ilişkin altıncı kitaplarının uygulanması gerekmektedir.

Afet Kanununda sigorta sözleşmesi bakımından neredeyse hiçbir özel düzenlemeye yer verilmemiş ve m. 13 f. 3 gereği zorunlu deprem sigortasına ilişkin uygulama usul ve esaslar ile sigorta genel şartlarının SEDDK tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Genel Şartlar idari bir düzenlemedir. Sözelimi kanunda aksine hüküm bulunmadıkça zamanaşımına ilişkin TTK hükümleri sözleşme ile değiştirilemeyecektir [TTK m. 6]. Afet Kanununda zorunlu deprem sigortası sözleşmesinin zamanaşımına ilişkin bir düzenleme yoktur. Genel Şartlar C.7 uyarınca “*Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler, sözleşmenin sona ermesinden itibaren iki yılda zaman aşımına uğrar.*” Bu hüküm TTK m. 1420'den ayrılmaktadır. Zira TTK m. 1420 gereği iki yıllık zamanaşımı sözleşmenin sona erdiği tarihten değil muaccel olduğu tarihten itibaren başlar. Kanunla öngörülmemiş bu hükmün uygulanmayacağı TTK m. 1420'nin uygulama alanı bulması gerektiği açıktır.

³⁰ Zorunlu deprem sigortasının sosyal veya özel sigorta niteliğinin tartışmalı olduğu hakkında bkz. **Bozer**, s. 249.

³¹ **Ünan/Konfidan**, s. 34 vd.; **Yongalık**, s. 160.

³² **Özbasan**, TTK Hükümlerinin Uygulanması, s. 404.

³³ Kanun No: 2918, RG T: 18/10/1983, Sayı: 18195. Yayımlandığı tarihten sonra yapılan değişiklikler sonrasındaki güncel metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr. Bu Kanunun 91 ilâ 101. maddeleri aralığında bu kanun anlamında kurulacak zorunlu sorumluluk sigortasına ilişkin özel hükümlere yer verilmiştir.

³⁴ Kanun No: 7381, RG T: 8/3/2022, Sayı: 31772. Yayımlandığı tarihten sonra Kanunun yalnızca sigortaya ilişkin 14. maddesinin 8. fıkrasında değişiklik yapılmıştır. Değişiklik sonrası oluşan metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

Afet Kanunu kanun yoluyla özel düzenleme yapmadıkça ve TTK'nın sigorta hukukuna ilişkin hükümlerinin uygulama alanı bulmadığını açıkça düzenlemedikçe TTK'nın genel hükümleri ve zarar sigortasının mal sigortasına ilişkin hükümleri uygulama alanı bulmalıdır. TTK'nın bu hükümlerinin çoğu TTK m. 1452 ve m. 1486 anlamında emredicidir. Dolayısıyla kanımca Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şart düzenlemeleri TTK'nın emredici hükümlerine aykırı olduğu surette de uygulama alanı bulmamalıdır.

C. Sigorta Bedeli ile Sınırlı Sorumluluk

1. Yargıtay Kararı

Yargıtay kararında sigorta bedelinin, sigorta poliçesinde gösterilen ve rizikonun gerçekleşmesi hâlinde, sigorta değerini aşmamak kaydıyla sigortalıya ödenecek olan azami meblağı ifade ettiği belirtildikten sonra, sigorta bedeli ile sigorta tazminatının birbirinden farklı kavramlar olduğu, sigorta tazminatının, rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan gerçek zararı karşılayan ve tazminat hesabında esas alınan miktarken; sigorta bedelinin, sigortalının menfaatinin sigorta kapsamında teminat altına alınan azami değerini gösterdiği, bu nedenle tazminatın, her somut olayda gerçekleşen zarara göre belirleneceği; ancak hiçbir durumda poliçede yazılı sigorta bedelini aşamayacağı izah edilmiştir.

Yargıtay, TTK'nın 1461. maddesinde benimsenen bu ilkenin TTK m. 1486 f. 1 uyarınca mutlak emredici bir düzenleme olduğunu, kanun koyucunun, sigortacının sigorta bedelini aşacak şekilde tazminatla yükümlü tutulamayacağını açıkça hükme bağladığını; hâkimin bu hususu re'sen dikkate alması gerektiğini belirtmiştir. Benzer bir sınırlamanın Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B.3.1 maddesinde de yer aldığını bu maddeye göre de sigorta tazminatının hiçbir durumda sigorta bedelini geçemeyeceği, uyuşmazlıkta da DASK'ın sorumluluğunun poliçede yazılı sigorta bedeli ile sınırlı olduğunu ve DASK tarafından bu tutarın ödendiği gerekçesi ile bozma kararı vermiştir.

2. Değerlendirme

a. Kavram Bakımından Değerlendirme

Yukarıda görüldüğü üzere Yargıtay DASK'ın sigorta bedeli ile sınırlı sorumluluğuna ilişkin TTK m. 1461 hükmü uyarınca 27/11/2022 tarihli Tebliğ öncesinde kurulan zorunlu deprem sigortalarında DASK'ın poliçede yazılı sigorta bedeline kadar [bu en fazla 320.000 TL olabilir] sorumluluğunun bulunduğu karar vermiştir.

Öncelikle Yargıtay kararındaki kavram yanlışlığı ortaya konulmalıdır. Zarar sigortalarındaki asli ilke zenginleşme yasağıdır. Sigortacı sigortalının uğradığı gerçek zararı

tazmin eder. Zarar sigortalarında eşya üzerindeki menfaat sigortalanır. Rizikonun gerçekleştiği andaki menfaatin değerinin tazmin edilmesi gerçek zararın tazmin edilmesidir. Menfaat değeri Yargıtay'ın belirttiğinin aksine sigorta tazminatı değil sigorta değeridir. Zira TTK m. 1461 uyarınca sigorta değeri yani menfaat değeri poliçede öngörülen sigorta bedelinden yüksek ise diğer bir ifadeyle, gerçek zarar sigortacının ödemekle yükümlü olduğu üst sınırdan fazla ise sigortacının ödeyeceği sigorta tazminatı sigorta bedeli ile sınırlı olacaktır. Yargıtay'ın "sigorta tazminatı" olarak açıkladığı ibare "menfaat değeri" "sigorta değeri" olarak anlaşılmalıdır. Yoksa "sigorta tazminatı" sonuçtur, eksik sigortada hasar hâlinde ya da gerçek zararın sigorta bedelinin üzerinde olduğu durumda sigorta bedeli ile sınırlı yapılan ödemenin de ismi sigorta tazminatıdır.

b. Zorunlu Sigorta Bakımından

Sigorta sözleşmesi özel hukuk sözleşmesidir. Bu nedenle taraflar kural olarak sigorta sözleşmesi yapıp yapmamakta ve sözleşmenin konusunu serbestçe belirlemekte özgürdür. Ancak sigorta hukukunda sözleşme özgürlüğü, belirli rizikoların toplumsal önem ve etkileri sebebiyle kamu hukuku müdahalesiyle sınırlandırılabilir. Bu müdahalenin en belirgin örneği zorunlu sigortalardır³⁵. Zorunlu sigorta ihdas edilmesinin arkasında yatan temel düşünce, kanun koyucunun belirli risklerin gerçekleşmesi hâlinde hem zarar göreni hem de riskle bağlantılı faaliyeti yürüten kişiyi koruma iradesidir. Tehlike sorumluluğunun öngörüldüğü alanlarda zorunlu sorumluluk sigortasının varlığı, bu yaklaşımın zorunlu bir tamamlayıcısı niteliğindedir. Zira kanun koyucu tarafından "tehlikeli faaliyet" olarak nitelendirilen ve kusursuz sorumluluk rejimine tâbi tutulan faaliyetler, toplumsal hayatın akışı bakımından vazgeçilmez kabul edilmiştir. Bu nedenle, söz konusu faaliyetlerin sürdürülmesini teşvik edilirken, aynı zamanda bu faaliyetlerden zarar görebilecek kişilerin de korunması gerekir. Bu sebeple tehlike sorumluluğunun bulunduğu bir mevzuatta madalyonun öteki yüzü olarak zorunlu sorumluluk sigortasına da yer verilir. Zorunlu sigorta, zarar gören üçüncü kişilerin tazminat talebinin teminat altına alınmasına hizmet ederken; diğer yandan tehlikeli faaliyeti yürütenler açısından da faaliyetlerinin ekonomik sonuçlarının öngörülebilir ve yönetilebilir olmasını sağlar. Aksi hâlde, ağır bir sorumluluk tehdidi altında faaliyet gösteren işletmeler, toplumsal yarar sağlayan ancak yüksek risk içeren faaliyetleri yürütmekten kaçınabilir. Bu nedenle zorunlu sorumluluk sigortasına, tehlike sorumluluğu ile birlikte yer verilir. Ne var ki yukarıda da açıklandığı üzere zorunlu deprem sigortası sorumluluk sigortası

³⁵ Zorunlu sigortaların nitelik ve özellikleri hakkında bkz. **Merih Kemal Omağ**, "Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir Bakış", "Zorunlu Sigortalar Paneli" (19 Kasım 1993), Sigorta Hukuku Türk Derneği, İstanbul 1994, s. 10 vd.; **F. Dilek Kabukçuoğlu Özer**, Sigortacılık Kanunu Şerhi, İstanbul 2012, s. 13; **Samim Ünan**, "Yeni Zorunlu Sorumluluk Sigortaları Öngörülürken Dikkate Alınması Gerekli Olan Hukuk İlkeleri, Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir Bakış", "Zorunlu Sigortalar Paneli" (19 Kasım 1993), Sigorta Hukuku Türk Derneği, İstanbul 1994, s. 42 ilâ 47, 53 vd.; **Ünan**, Kender Sigorta Hukuku, s. 75 vd.

değil bir mal sigortası niteliğindedir. Afet Kanununda zorunlu sigorta öngörülmesinin gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır³⁶:

“Deprem, başta afetin meydana geldiği bölgeler olmak üzere tüm ülkeyi etkilemekte ve dolayısıyla ülkede yaşayan vatandaşların hepsi depremin sonuçlarından belli ölçüde etkilenmektedir. Ortaya çıkan maddi zararların telafi edilmesi, deprem bölgesinde normal hayata dönülebilmesi, acil yardıma ihtiyaç duyan kimselerin bu ihtiyaçlarının giderilmesi ve benzeri amaçlar için yapılan harcamalar ülke ekonomisine ve Devlete büyük bir mali yük getirmektedir. Bunun en çarpıcı örneğini oluşturan 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 depremleri, ekonomik ve sosyal boyutları ile ülkemiz için büyük bir yıkım olmuştur. Ülkemizde öteden beri ihtiyari deprem sigortası var olmasına karşın, 1999 yılında ve öncesinde toplam konut mevcudunun ancak % 5'i için sigorta yaptırılmıştır. Yeterli ve yaygın sigorta güvencesinin bulunmayışı nedeniyle, her deprem sonrasında oluşan maddi kayıpların telafisi, 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun çerçevesinde Devlet tarafından üstlenilmiştir. Ancak söz konusu depremlerden sonra, bu durumun bütçe üzerinde oluşturduğu mali yükün boyutları taşınamaz boyutlara ulaşmıştı (...) Zorunlu deprem sigortası uygulaması ile, konut sahiplerine konutları ile ilgili olarak, Devletin bütçe imkanları ile ilişkili olmaksızın ve maddi kayıpları derhal telafi eden somut bir güvence temin edilmektedir. Aynı zamanda, ödenen küçük miktardaki sigorta primleri yoluyla sosyal dayanışmanın gereği en iyi şekilde gerçekleştirilmiş olmakta, ülke çapında risk paylaşımı ve dayanışma sağlanmakta, yeterli iç kaynak birikimi sağlanıncaya kadar riskin belli bir kısmı reasürans yoluyla uluslararası piyasalara plase edilmekte, deprem nedeniyle Devlet bütçesi üzerinde oluşan mali yük azalacağından muhtemel ek vergiler önlenmiş olmaktadır.”³⁷

Görüleceği üzere deprem bölgesi olan Türkiye’de yaşanan yıkıcı depremler sonrasında maddi zararların telafi edilerek deprem bölgesinin yeniden inşası bakımından riziko paylaşımını ülke çapına yaymak ve Devlet üzerindeki mali ve beklenmedik yükü azaltma amacı ile bu sigorta öngörülmüştür. Bu nedenle zorunlu deprem sigortasında poliçede yer alan sigorta bedeli, sadece taraflar arasındaki sözleşmesel sınırı değil, aynı zamanda zorunlu sigortanın üstlendiği kamusal risk dağıtım işlevinin de sınırlarını belirlemektedir. İşte bu sebeple, poliçede yazılı sigorta bedeli ile güncel tarife arasındaki ilişkinin nasıl kurulacağı meselesi, yalnız teknik bir hesaplama sorunu değil, zorunlu sigortanın amacının nasıl yorumlanacağına dair temel bir hukuki sorundur.

Zorunlu sigorta sözleşmesi kişinin sözleşme kurma özgürlüğünü kısıtladığından Devletin müdahalesi bu sigorta ilişkisinde önem arz eder. Sigorta sözleşmesinin içeriği sağlanan teminatlar bakımından tekdüzedir. Genel şartlar SEDDK tarafından yayımlanır ve bu sözleşmeyi kuran herkesin edindiği teminat aynıdır. Diğer bir ifadeyle zorunlu sigortalarda sözleşme içeriğini belirleme serbestisi yoktur. Zorunlu sigorta söz konusu olduğunda sigortacı

³⁶ TBMM, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 224, s. 6.

³⁷ Kanun Tasarısında belirtilen bu amacın zorunlu deprem sigortasının ihdas sebebiyle örtüşmediği hakkında bkz. Bozer, s. 246.

genel şartlarla belirlenen teminatı değiştirmeden rizikoyu taşımak zorundadır. Sigortacılık Kanunu m. 12 f. 1 c. 2’de zorunlu sigortalarda primi belirleme yetkisi de SEDDK’ya verilmiştir. Hüküm gereği, Sigortacılık Kanununa ve diğer kanunlara göre ihdas edilen zorunlu sigortaların teminat tutarları ile tarife ve talimatları SEDDK tarafından tespit olunacak ve Resmî Gazetede yayımlanacaktır. Dolayısıyla sigortacının miktar bakımından taşıdığı riziko da aslında zorunlu sigortalarda değişkenlik göstermeyecektir. Benzer düzenleme Afet Kanununda da yer almaktadır. Buna göre zorunlu deprem sigortasına ilişkin tarife ve talimatlar ile azami teminat tutarı her yıl SEDDK tarafından belirlenir ve Resmî Gazetede yayımlanır [m. 13 f. 1 c. 1]. Dolayısıyla hem sigorta bedeli hem de karşılığında ödenecek primi belirleme yetkisi SEDDK’ya aittir.

Zorunlu sorumluluk sigortalarına ilişkin tarife ve talimatlar incelendiğinde Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği³⁸ m. 5’te *“Bu Tebliğ ile belirlenen teminat tutarları yürürlükteki ilgili tüm sigorta sözleşmelerine ek prim alınmaksızın uygulanır.”* düzenlemesine yer verildiği saptanmaktadır. Benzer düzenlemenin Tehlikeli Maddeler İçin Yaptırılacak Zorunlu Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Tarife ve Talimatta³⁹ [I B 4, II B 3], Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı Tebliğinde⁴⁰ [m. 17], Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı⁴¹ [A, par. 3] ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik⁴² m. 24 f. 1’de yer almaktadır.

Yapılan aramada 2025 yılında yayımlanan Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat⁴³ A’da aksine düzenleme yapıldığı tespit edilmektedir. Hüküm şu şekildedir:

“Bu Tarife ve Talimatın yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak sigorta sözleşmeleri, yukarıdaki teminat tutarları üzerinden yapılır. Ancak, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından sözleşme süresi içinde teminat tutarları değiştirildiği takdirde, eski teminat tutarları üzerinden sigortası yapılmış ve süresi devam eden sigorta sözleşmesine sahip özel güvenlik şirketleri ile özel hukuk kişileri, sigorta şirketlerine

³⁸ Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği, RG T: 25/4/2018, sayı: 30402. Tebliğin teminatlara ilişkin ikinci maddesinde yakın geçmişte değişiklik yapılmıştır, bkz. Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, RG T: 25/11/2025, Sayı: 33088.

³⁹ Tehlikeli Maddeler İçin Yaptırılacak Zorunlu Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Tarife ve Talimat, RG T: 9/5/2010, Sayı: 27576. Değişiklikler sonrası metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

⁴⁰ Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı Tebliği, RG T: 6/5/2025, Sayı: 29347. Değişiklikler sonrası metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

⁴¹ Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Tarife ve Talimatı, RG T: 29/12/2005, Sayı: 26038. Değişiklikler sonrası metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

⁴² Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik, RG T: 14/7/2007, Sayı: 26582. Değişiklikler sonrası metin için bkz. www.mevzuat.gov.tr.

⁴³ Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat, RG T: 8/10/2025, Sayı: 33041.

başvurarak yeni teminat tutarları üzerinden özel güvenlik mali sorumluluk sigortası zeyilnamelerini, değişikliğin yürürlük tarihinden itibaren 15 gün içinde almak zorundadır. Zeyilname yapılmayan sigorta sözleşmelerinde, sigorta şirketlerinin sorumluluğu eski teminat tutarları ile sınırlıdır.”

düzenlemesine yer verildiği görülmektedir. Bu sigorta sözleşmesine ilişkin tarifiede aynı zamanda primin sigortacı tarafından serbestçe belirlenmesi ilkesinin benimsenmiş olduğu görülmektedir.

Görüleceği üzere zorunlu sigortalarda SEDDK tarafından sigorta bedeli güncellendiğinde asli ilke yeni talimatların o tarihte yürürlükte olan sigorta sözleşmelerine ek prim alınmaksızın derhâl uygulanmasıdır. Tespit edilen tek aksine düzenlemenin özel güvenlik mali sorumluluk sigortasında yapıldığı ancak yeni teminatlar için zeyilname ile sözleşme değişikliğine gidilmeyen poliçelerin önceki teminatlarla devam edeceği ve sigortacının sorumluluğunun eski teminat tutarları ile sınırlı olduğu açıkça öngörülmüştür.

Zorunlu Deprem Sigortasına İlişkin Tarife ve Talimat Tebliğinin 2021 yılında yayımlananı ile eklenen Geçici 3. Madde, 2022 yılında yayımlananı ile eklenen Geçici 4. Madde de benzer bir düzenleme içermektedir. Teminat başlıklı Geçici Madde 4 şu şekildedir:

*“Bu maddeyi ihdas eden **Tebliğin yayımı tarihinden önce akdedilen** ve teminat başlangıç tarihi 1/1/2022 ve sonrası olan **sigorta sözleşmeleri, prime ilişkin herhangi bir işlem yapılmaksızın bu Tebliğ kapsamındaki teminatlara tabidir.**”*

Görüleceği üzere 2021 ve 2022 Tebliği öncesinde akdedilen sigorta sözleşmelerine Tebliğlerle öngörülen teminat değişiklikleri derhâl uygulanacaktır. Ne var ki böyle bir düzenleme 2023 Tebliğinde yer almamaktadır. Bunun bilinçli bir tercih olduğu tartışmalıdır. Zorunlu sigortaların neredeyse tamamında yeni teminatların yürürlükteki sözleşmelere uygulanması ilkesi benimsenmişken 2023 Tebliğinde bundan vazgeçilmesinin sebebi nedir? Böyle bilinçli bir tercihin yapılması durumunda Tebliğ ile öngörülen teminat değişikliklerinin yürürlükteki poliçelere etkisi açıkça düzenlenmelidir. Yeni teminatların ek prim karşılığında mevcut sözleşmelere uygulanacağı tıpkı Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Tarife ve Talimatında Değişiklik Yapılmasına Dair Tarife ve Talimat Tebliğinde olduğu gibi açıkça yazılmalıdır. Aksi takdirde zorunlu sigortalarda hâkim olan ilke bu dönemde kurulan sözleşmelerde de uygulanmalıdır.

Nitekim doğrudan Tarife ve Talimat değişikliğine ilişkin olmasa da yine SEDDK tarafından yayımlanarak yürürlüğe giren Genel Şartlarda değişikliğe gidilmesi durumunda

yeni genel şartların mevcut sözleşmelere akıbeti TTK m. 1425/3⁴⁴'te düzenlenmiştir. Hüküm şu şekildedir:

“(3) Kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, genel şartlarda sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın lehine olan bir değişiklik hemen ve doğrudan uygulanır. Ancak, bu değişiklik ek prim alınmasını gerektiriyorsa, sigortacı değişiklikten itibaren sekiz gün içinde prim farkı isteyebilir. İstenilen prim farkının sekiz gün içinde kabul edilmemesi hâlinde sözleşme eski genel şartlarla devam eder.”

Görüleceği üzere sigortalı lehine olan genel şart değişikliklerinin derhâl yürürlükteki sözleşmelere uygulanacağı ilkesi benimsenmiştir. Genel şartlar yürürlüğe girdikten oldukça kısa bir süre olan sekiz gün içinde sigortacı risk değerlendirmesi yapmalı ve değişiklikler riziko taşıma borcunu ağırlaştırdığı takdirde aynı sürede prim farkı talep etmelidir. Bunun yapılmaması durumunda ise TTK m. 1425 f. 3 c. 1 gereği sigortalı lehine olan genel şart değişikliği derhâl yürürlük kazanacaktır. Genel şartlarda sigortalı lehine değişikliğin derhâl uygulanmasını öngören bu hüküm, sigorta hukukunda “sigortalı lehine yorum” ilkesinin bir görünümüdür ve zorunlu sigortalarda tarife değişikliklerinin etkisi değerlendirilirken de göz ardı edilmemelidir.

Hükümün gerekçesi⁴⁵ Sigorta Hukukundaki asli ilkeyi ortaya koymaktadır:

“Her ne kadar ahde vefa ilkesi gereği, yapılan sözleşmede sonradan tarafların karşılıklı irade beyanları olmadan değişiklik yapılması mümkün değilse de, sigorta sözleşmeleri sigortalı lehine yorumun esas olduğu sözleşme türlerindendir. Bu nedenle genel şartlarda, özellikle riziko prim dengesini etkilemeyen sigortalı ve lehtar lehine yapılan değişikliklerin mevcut sözleşmelere doğrudan doğruya ve hemen uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Bununla birlikte, genel şartlardaki değişiklik, sigortacı açısından risk artırıcı diğer bir ifade ile daha fazla prim alınmasını gerektiriyor olabilir. Örneğin, daha önce teminat dışında bırakılmış olan bir husus daha sonra teminat kapsamına alınmışsa bu durum sigortacı için riskin artması anlamına gelebilir. Bu noktada da menfaatler dengesinin korunması bakımından sigortacıya prim farkı talep edebilme hakkı tanınmıştır.”

2021 ve 2022 Tebliğlerinde yer verilen ve neredeyse tüm zorunlu sigortalarda öngörülen teminat değişikliğinin yürürlükteki sözleşmeye derhâl uygulanması ilkesi, 2023 yılında aksine açık bir değişiklik yapılmadığından 27/11/2022 tarihli Tebliğ öncesinde kurulan zorunlu deprem sigortaları için de uygulanmalıdır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin bu hususların hiçbirini irdelemeden TTK m. 1461 anlamında verdiği kararın yerinde olmadığı açıktır.

⁴⁴ Zorunlu deprem sigortasının TTK m. 1425 f. 3 hükmü doğrultusunda değerlendirildiği çalışma için bkz. **Ünan/Konfidan**, s. 34-36. Hükümün genel şartlara ilişkin olduğu, zorunlu deprem sigortası kapsamında sağlanan teminatın ise genel şart değişikliği ile değil; tarife ve talimatlar ile yapıldığı, bu sebeple TTK m. 1425 f. 3 hükmünün uygulama alanı bulmayacağı hakkında bkz. **Seven**, s. 276.

⁴⁵ **TBMM**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, S. Sayısı: 96, s. 435.

Sonuç olarak, zorunlu sigortalarda yerleşik uygulama, yeni teminat tutarlarının kural olarak mevcut sözleşmelere ek prim alınmaksızın veya açık bir geçiş hükmüyle yansıtılmasıdır; 2023 Tebliği bu bakımdan dikkat çekici bir istisna görüntüsü arz etmektedir.

c. Günümüzde Kurulan Zorunlu Deprem Sigortalarında Sigorta Bedeli

Zorunlu deprem sigortasına ilişkin en son Tarife ve Talimat 7/3/2025 tarihinde yayımlanmıştır⁴⁶. Azami teminat tutarı 1.704.162 TL olarak belirlenmiştir [m. 3]. Tebliğe 8/A maddesi eklenmiştir. Anılan hüküm uyarınca Tebliğde yer verilen maktu tutarlar her ay Türkiye İstatistik Kurumu tarafından bir önceki ay açıklanan 2003=100 Temel Yıllı Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin aylık değişim oranı esas alınmak suretiyle artırılarak uygulanacaktır. Dolayısıyla azami teminat tutarının her ay üretici fiyat endeksine bağlı olarak kendiliğinden yükseldiğini söylemek mümkündür. 28/12/2023 tarihinde eklenen Geçici m. 5 f. 3 uyarınca Tebliğin yayımı tarihinden önce kurulan sözleşmeler prime ilişkin hiçbir işlem yapılmaksızın Tebliğde öngörülen teminatlara tâbi tutulmuştur. DASK'ın resmî internet sayfasından edinilen bilgiye göre 1/12/2025 tarihi itibarıyla azami teminat tutarı 2.078.007 TL'dir⁴⁷. Görüleceği üzere 6/2/2023 tarihli deprem sonrası sigorta bedeline ilişkin ortaya çıkan sorun ve farklı uygulama bugün itibarıyla söz konusu değildir.

D. Bilgilendirme Yükümlülüğü

1. Yargıtay Kararı

Yargıtay kararında mevzuat olarak TTK, Afet Kanunu, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarına atıf vermiştir. Kararın aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin olan kısmında:

[1] Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği'ne göre belirlenen yeni azami sigorta bedelinin sigorta sözleşmesine kendiliğinden uygulanacağına veya bu değişikliğin tazminata yansıtılabilmesi için sigorta ettirene zeyilname düzenlenmesi gerektiğine yönelik DASK'a yükletilmiş bir bilgilendirme yükümlülüğü bulunmadığını, mevzuatta yer almayan bir yükümlülüğün yerine getirilmediği iddiasıyla sigortacının sorumlu tutulmasının hukuken mümkün olmadığı, Hakem Heyetinin, mevzuatta bulunmayan bir bilgilendirme görevine dayanarak DASK'ın sorumluluğunu genişletmesinin yerinde olmadığı,

[2] TTK m. 1423/2'ye göre, aydınlatma açıklamasının verilmemiş olması hâlinde sigorta ettiren, poliçenin kendisine tesliminden itibaren on dört gün içinde sözleşme şartlarına itiraz etmediği takdirde sözleşme, poliçede yer alan koşullarla kurulmuş sayılacağını, somut olayda

⁴⁶ Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ, RG T: 7/3/2025, Sayı: 32834.

⁴⁷ <https://dask.gov.tr/tr/tarife-ve-primler> (e.t. 11/12/2025).

sigorta ettirenin poliçe şartlarına süresi içinde itiraz ettiğine ilişkin herhangi bir delil bulunmadığından, taraflar arasındaki sözleşme poliçede yazılı koşullar çerçevesinde kurulmuş kabul edileceğini, poliçeye göre 12.06.2022–12.06.2023 dönemine ilişkin sigorta bedeli 320.000 TL olarak belirlenmiş olup, poliçede daha sonra yürürlüğe girecek tarifelere göre sigorta bedelinin artacağına dair herhangi bir şart da bulunmadığını,

[3] Hakem Heyetinin dayandığı bir diğer hükmün koruyucu hükümlerin belirlendiği TTK m. 1452 olduğu, bu maddede TTK 1423. maddesi ile ilgili bir koruyucu hüküm olmadığı,

[4] TTK hükümlerinde Tebliğ ile sonradan belirlenen sigorta bedelinin geçerli olacağına ilişkin bir hüküm de bulunmadığı ve bu nedenle poliçede sigorta ettiren aleyhine bir hükümden bahsedilemeyeceği gözetilmeden TTK m. 1423 gerekçe gösterilerek DASK'ın sorumlu olmadığı bir tazminattan sorumlu tutulması da doğru olmadığı,

kanaatine varılmıştır.

2. Değerlendirme

a. TTK m. 1423 Koruyucu Hükümdür

Aydınlatma yükümlülüğünün TTK m. 1452 anlamında koruyucu hüküm olup olmadığı kanaatimizce uyuşmazlık bakımından önem arz etmemektedir. Ne var ki Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ilk bakışta sayılan 260 kararın tamamında büyük bir yorum hatası yapmıştır. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından böyle bir gerekçe yazılması kabul edilebilir gibi değildir. Yargıtay kararının ilgili kısmı aşağıda aynen verilmektedir:

“Hakem Heyetince, kabul kararı verilirken gösterilen bir diğer gerekçe TTK’nın 1452. maddesidir. Bu maddeye göre, TTK 1404 ve 1408 inci madde hükümleriyle 1429 uncu maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesine, 1418 ve 1420 nci maddeler ile 1430 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmüne aykırı sözleşme şartları geçersizdir. Ayrıca TTK 1405, 1409, 1413 ilâ 1417, 1419, 1421, 1422 ilâ 1426 ncı maddeler, 1427 nci maddenin ikinci ilâ beşinci fıkraları, 1428 inci madde, 1430 uncu maddenin birinci ve üçüncü fıkraları, 1431 inci maddenin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları ve 1433 ilâ 1449 uncu madde hükümleri, sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştirilemez; değiştirilirse bu Kanun hükümleri uygulanır. Görüldüğü gibi bu madde koruyucu hükümleri düzenlemekte olup TTK 1423. maddesi ile ilgili bir koruyucu hüküm olmadığı gibi...”

Yukarıda koyu harflerle gösterildiği üzere TTK m. 1452 f. 3’te sigorta ettiren, sigortalı, lehtar aleyhine değiştirilemeyecek hükümler arasında **1413 ilâ 1417 (...) 1422 ilâ 1426 ncı maddeler** sayılmıştır. www.tdk.gov.tr internet sitesinde “ilâ” bağlacının anlamı şu şekilde ifade olunmuştur⁴⁸:

⁴⁸ <https://sozluk.gov.tr/> (e.t. 11/12/2025).

“Belirtilen sayıların da dâhil edildiği aralığı anlatan söz”

Hükümde “ve” anlamına gelen “ile” bağlacı değil “iki sayı arasındaki aralığın tamamını kapsayan” “ilâ” bağlacı kullanılmıştır. Dolayısıyla, TTK m. 1413, 1414, 1415, 1416, 1417 (...) 1422, **1423**, 1424, 1425 ve 1426 maddelerinin tamamı TTK m. 1452 f. 3 anlamında emredicidir. Bu hata, sadece hukuki değil, aynı zamanda dilbilgisel bir yanlışlığa dayanmaktadır. Bu seviyede bir yanlışın yüksek yargı kararlarında yer alması dikkat çekicidir

b. Bilgilendirme Süreci

Bu başlık altında sigorta sözleşmelerinde bilgilendirme (aydınlatma) yükümlülüğü kapsamlı bir şekilde irdelenmeyecektir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi TTK m. 1423 f. 1 c. 1’deki sigortacının sözleşmenin kuruluş aşamasındaki aydınlatma yükümlülüğü bakımından değerlendirme yapmıştır. Zira aynı hükmün ikinci fıkrasını uygulayarak sigorta ettirenin poliçenin kendisine tesliminden itibaren on dört gün içinde sözleşme şartlarına itiraz etmediği takdirde sözleşmenin, poliçede yer alan koşullarla kurulmuş sayılacağını ve poliçede yazılı 320.000 TL’lik sigorta bedelinin uygulanacağı kanaatine varmıştır. Bu sonuca varılmasının nedeni sözleşmenin poliçede yazılı koşullarla kurulmuş sayılacağını belirtilmiş olmasıdır. Poliçe Yargıtay kararında da ifade olunduğu üzere sigorta sözleşmesini ispat eder. TTK m. 1424 f. 1 gereği poliçe sözleşmenin kurulmasından sonra kural olarak yirmidört saat içinde sigorta ettirene verilir. Yukarıda da izah edildiği üzere uyuşmazlıklara konu olan sigorta sözleşmeleri kurulduğunda yürürlükte olan Tebliğ hükümleri gereği sigorta bedeli zaten 320.000 TL’dir. Bu konuda herhangi bir uyuşmazlık yoktur. Sigorta bedeli sözleşme kurulduktan sonraki aşamada SEDDK tarafından yayımlanan Tebliğ ile iki katına çıkartılmıştır. Dolayısıyla sözleşmenin kuruluşu aşamasındaki bilgilendirme yükümlülüğünün ihlali yoktur. TTK m. 1423 f. 1 c. 2 de sigortacının poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklaması gerektiği belirtilmiştir. Hükümden de açıkça anlaşıldığı üzere bu yükümlülük sözleşme kurulduktan sonraki aydınlatma yükümlülüğüdür ve poliçeden bağımsızdır. Sözleşme kurulduktan sonra sigortacının bilgilendirme yapma yükümlülüğünün kapsamı Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik hükümlerinde ayrıntılı bir şekilde öngörülmüştür. Buna göre sigortaya ilişkin mevzuatta meydana gelen değişiklikler ve sigorta ettiren ile sigorta sözleşmesinden yararlanacak kimselerin hak, borç ve yükümlülüklerini doğrudan etkileyebilecek nitelikteki her türlü değişiklik ve gelişmeyi, sigorta ettirene veya sözleşmeden menfaat sağlayacak kişilere, en geç on iş günü içinde bildirmekle yükümlüdür⁴⁹. Tarife ve

⁴⁹ Bu yönde bkz. **Ünan/Konfidan**, s. 37-39. Bilgilendirme yükümlülüğünün zorunlu deprem sigortasında bulunmadığı bulunsu bile Tarife ve Talimat değişikliğinin Resmî Gazete’de yayımlanması ile birlikte Bilgilendirme Yönetmeliği m. 11 uyarınca değişiklik hakkında ayrıca bilgilendirme yapılmasına gerek olmadığı hakkında **Seven**, s. 281 vd.

Talimat değişikliği hem mevzuatta meydana gelen bir değişikliktir hem de sigortalının haklarını etkiler. Sigorta ettirene sigorta bedelinin değiştiği ve 640.000 TL'ye çıktığı, bunun sigorta ettiren tarafından kurulan sözleşmeye uygulanmayacağı ancak ek prim ödeyerek sigorta bedelinin zeyilname ile 640.000 TL'ye çıkartılabileceği bilgisi verilmelidir. Bu bilgilerin verilmemesi sigorta ettiren tarafında zarara yol açtığı takdirde ise bu zararın tazmin edilmesi gerekir. Bilgilendirmeyi ispat yükümlülüğü DASK'ın üzerindedir, DASK bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirdiğini ispat edemediği takdirde maruz kalınan zararın giderilmesi söz konusu olabilecektir. Sonuç olarak Yargıtay'ın gerekçesinde belirtildiğinin aksine aydınlatma açıklamasının verilmemesi hâlinde sözleşmenin poliçede yazılı şartlarla kurulmuş sayılacağına ilişkin TTK m. 1423 f. 2 uyuşmazlıkta uygulama alanı bulmaz.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Afet Kanunu ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında DASK'a bilgilendirme yükümlülüğü yüklenmediğine ilişkin tespiti doğrudur. Ne var ki yukarıda da belirtildiği üzere zorunlu deprem sigortası da bir sigorta sözleşmesidir ve TTK'nın genel hükümleri bu sigorta sözleşmelerine de uygulanmalıdır. Kaldı ki Sigortacılık Kanunu m. 11 f. 3'e dayanılarak yayımlanan bilgilendirmeye yönelik ilk Yönetmelike ilişkin yayımlanan 2007/18 sayılı Genelgede zorunlu sigortaların muhtevasının sözleşmeye taraf olacak herkes için aynı nitelikte olduğu, bu sözleşmelerin kurulmasının taraf iradesine de bağlı olmadığı hususları gerekçe gösterilerek zorunlu sigortalar bilgilendirme yükümlülüğünden muaf tutulmuştu⁵⁰. Aynı şekilde devlet destekli sigortaların da bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı dışında bırakıldığı açıklanmıştır. Gerekçe olarak da bu alanda bir Sigorta Havuzu kurulduğu ve kuruluş amacı çerçevesinde Havuz tarafından bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir. 1/7/2012 tarihinde TTK yürürlüğe girdikten sonra yayımlanan 2012/8 sayılı Genelgede⁵¹ ise zorunlu sigortalarla devlet destekli sigortalarda da bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerektiği öngörülmüştür. Genelgede TTK m. 1423'te herhangi bir riziko türü yahut sigorta sözleşmesi açısından bilgilendirme yükümlülüğü bakımından daraltma yapılmadığı da belirtilmiştir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda bir sigortası havuzu niteliğindeki TARSİM nezdinde kurulan tarım sigortalarında bilgilendirme yükümlülüğü söz konusu ise gerekçesinde bu kanuna atıf yapan zorunlu deprem sigortasında da DASK'ın bilgilendirme yükümlülüğünün bulunduğunu söylemek mümkündür. Aksi yönde bir sonuç ancak zorunlu deprem sigortasına ilişkin mevzuatta DASK'ın bilgilendirme yükümlülüğünden muaf tutulduğuna ilişkin açık bir düzenleme ile söz konusu olacaktır.

⁵⁰ Genelge No: 2007/18, Tarih: 6/11/2007, Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğünün Kapsamına İlişkin Genelge.

⁵¹ Genelge No: 2012/8, Tarih: 3/7/2012, Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Kapsamına İlişkin 2007/18 Sayılı Genelgenin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Genelge.

SONUÇ

6/2/2023 tarihli deprem sonrasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar, zorunlu deprem sigortasında sigorta bedelinin belirlenmesine ilişkin düzenlemenin, özellikle Tarife ve Talimat değişiklikleri ile sigorta dönemi arasındaki ilişki bakımından yeterince açık ve öngörülebilir olmadığını göstermiştir. Aynı binadaki komşu bağımsız bölümler açısından dahi sırf sigorta sözleşmesinin akdedildiği tarihe bağlı olarak azami teminat tutarının 320.000 TL veya 640.000 TL olması, zorunlu sigorta sisteminin eşitlik, hakkaniyet ve güven boyutunu tartışmaya açmaktadır.

Çalışmada öncelikle zorunlu deprem sigortasının hukuki niteliği ve bu sigortaya uygulanacak hükümler incelenmiştir. Afet Kanunundaki tanım ve amaç hükümleri ile DASK'ın hukuki konumu birlikte değerlendirildiğinde, zorunlu deprem sigortasının malvarlığında meydana gelen azalmayı konu alan bir zarar sigortası olduğu; bu nedenle TTK'nın altıncı kitabındaki hükümleri dışlayan açık bir kanuni düzenleme bulunmadıkça, bu hükümlerin zorunlu deprem sigortası ilişkisine de uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır. DASK'ın ruhsatlı bir sigorta şirketi olmamasının, kanunla sigorta sözleşmesi kurmakla görevlendirilmiş bir kamu tüzel kişisi olarak akdettiği sözleşmelerin “sigorta sözleşmesi” niteliğini ortadan kaldırmadığı kabul edilmelidir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, incelediğimiz kararlarda sigortacının sorumluluğunun poliçede yazılı sigorta bedeli ile sınırlı olduğu tespitini TTK m. 1461 ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları B.3.1'e dayandırmaktadır. Bununla birlikte, kararın sigorta bedeli, sigorta tazminatı ve sigorta değeri/menfaat değeri kavramlarını örtüştüren ifadeleri isabetli değildir. Zarar sigortalarının temel ilkesi zenginleşme yasağıdır ve rizikonun gerçekleştiği ândaki menfaat değeri ile poliçede öngörülen sigorta bedeli arasındaki ilişki, tazminatın üst sınırını belirleyen teknik bir hesap değil, aynı zamanda zorunlu sigortanın üstlendiği kamusal risk dağıtım işlevinin de hukuki çerçevesini oluşturmaktadır.

Yargıtay kararında TTK m. 1461'e ve poliçede yazılı sigorta bedeline yapılan güçlü vurguya karşın, Tarife ve Talimat değişikliklerinin yürürlükteki zorunlu sigorta sözleşmelerine etkisinin neredeyse tamamen göz ardı edildiği görülmektedir. Çalışmada zorunlu sigortalara ilişkin farklı Tarife ve Talimatlar incelenmiş ve çoğunlukla yeni teminat tutarlarının kural olarak mevcut sözleşmelere ek prim alınmaksızın derhâl uygulanması veya en azından açık geçiş hükümleri aracılığıyla sözleşmelere yansıtılması ilkesinin benimsendiği görülmektedir. Zorunlu deprem sigortasına ilişkin 2021 ve 2022 tarihli Tebliğlerde de bu doğrultuda hükümler yer almışken, 2023 tarihli Tebliğde aynı yönde bir geçici maddeye yer verilmemesi, Yargıtay tarafından sigorta hukukunun genel ilkeleri ve zorunlu sigortaların kamu hukuku boyutu ışığında yeterince tartışılmamıştır. Bu noktada TTK m. 1425 f. 3'te sigortalı lehine genel şart

değişikliklerinin derhâl uygulanmasını öngören düzenleme, sigortalı lehine yorum ilkesinin kanundaki yansıması olarak özel önem taşımaktadır.

Bilgilendirme (aydınlatma) yükümlülüğü bakımından da karar değerlendirilmiştir. Yargıtay, bir yandan TTK hükümlerini ve Genel Şartları göz önünde tutarak DASK'ın sorumluluğunu poliçe yazılı sigorta bedeliyle sınırlandırmakta; diğer yandan TTK m. 1452'yi yorumlarken "ilâ" ibaresini dikkate almaksızın TTK m. 1423'ü koruyucu hükümler arasında saymamakta ve böylece aydınlatma yükümlülüğünün koruyucu niteliğini dolaylı olarak göz ardı etmektedir. Oysa hem TTK m. 1452'nin sözü hem de Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik ve buna ilişkin yayımlanan Genelgeler, zorunlu sigortalar da dâhil olmak üzere sigorta sözleşmelerinde bilgilendirme yükümlülüğünün genel bir ilke olarak benimsendiğini ortaya koymaktadır. Tarife ve Talimat değişikliklerinin sigorta bedelini ve dolayısıyla sigortalının tazminat beklentisini doğrudan etkilediği ölçüde, bu değişikliklerin sigorta ettirene makul süre içinde bildirilmesi ve ek teminat imkânları hakkında bilgi verilmesi, sözleşme kurulduktan sonra yerine getirilmesi gereken aydınlatma yükümlülüğünün doğal bir sonucu olarak görülmelidir.

Son olarak, 7/3/2025 tarihli Tarife ve Talimat ile azami teminat tutarının endekse bağlanarak kendiliğinden güncellenmesi ve 28/12/2023 tarihli Geçici m. 5 f. 3 ile Tebliğ öncesi sözleşmelere yeni teminatların prime ilişkin bir işlem yapılmaksızın uygulanacağını açıkça öngörülmüş olması, 6/2/2023 depremi sonrasında ortaya çıkan tartışmaların normatif düzeyde önemli ölçüde giderilmeye çalışıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, 25/11/2022–6/2/2023 dönemine ilişkin uyuşmazlıklar bakımından, Yargıtay'ın sadece poliçede yazılı sigorta bedeline odaklanan ve zorunlu sigortaların sistematik özelliklerini, sigortalı lehine yorum ilkesini ve bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamını yeterince tartışmayan yaklaşımının eleştiriye açık olduğu kanaati korunmaktadır.

Bu çerçevede, 28/12/2023 tarihli Geçici m. 5 f. 3 ve 7/3/2025 tarihli Tarife ve Talimat ile azami teminat tutarının endekse bağlanması ve önceki tarihli sözleşmelere prime ilişkin bir işlem yapılmaksızın uygulanacağını açıkça öngörülmesi, tarife değişikliklerinin yürürlükteki zorunlu deprem sigortası sözleşmelerine etkisini önemli ölçüde daha öngörülebilir hale getirmiştir. Bundan sonraki tarife ve talimat değişikliklerinde de bu yaklaşımın sürdürülmesi, özellikle geçiş hükümlerinin açık, öngörülebilir ve sigortalı lehine yorum ilkesiyle uyumlu şekilde kaleme alınması isabetli olacaktır. Yargı kararlarının da zorunlu sigortaların sosyal ve ekonomik işlevini göz ardı etmeksizin, TTK'nın emredici hükümleri, Afet Kanununun amacı, sigortalı lehine yorum ilkesi ve bilgilendirme yükümlülüğünün kapsamı ışığında daha ayrıntılı bir değerlendirme yapması hem sigortalıların korunması hem de zorunlu deprem sigortası ve diğer zorunlu sigortalara duyulan güvenin sürdürülmesi bakımından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Barlas, Nuray**, “Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları”, EÜHFD, C. XV, S. 3–4 (2011), s. 113-156.
- Bozer, Ali**, “Zorunlu Deprem Sigortası”, BATİDER, Yıl: 2001, C. XXI, Sa. 1, s. 243-254.
- Demirci, Serdar**, “Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 2023, Cilt: 81, Sayı: Özel Sayı: Deprem Özel Sayısı -II, s. 24-64.
- Kayıhan, Şaban**, “Zorunlu Deprem Sigortası”, AÜEHFD, C. VIII, S. 1-2 (2004), s. 497-516.
- Omağ, Merih Kemal**, “Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir Bakış”, “Zorunlu Sigortalar Paneli” (19 Kasım 1993), Sigorta Hukuku Türk Derneği, İstanbul 1994, s. 7-40.
- Özbasan, Kamil**, “Zorunlu Deprem Sigortasında Sigorta Bedeli Kavramı ile Tarife Değişikliğinin Tazminat Tutarına Etkisine İlişkin Bir Değerlendirme”, İBD, Yıl: 2023, Cilt: 97, Sayı: 2, s. 201-218 (“Sigorta Bedeli”).
- Özbasan, Kamil**, “Zorunlu Deprem Sigortasında Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması”, TBB Dergisi, Yıl: 2023, Sayı: 168, s. 401-409 (“TTK Hükümlerinin Uygulanması”).
- Özer, F. Dilek Kabukçuoğlu**, Sigortacılık Kanunu Şerhi, İstanbul 2012.
- Sarıaslan, Metin**, “Zorunlu Deprem Sigortası ve Kahramanmaraş Merkezli Depremlerde Doğabilecek Hukuki İhtilaflar”, TBB Dergisi, Yıl: 2023, Sayı: 169, s. 407-470.
- Seven, Vural**, “Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun (DASK) Hukuki Durumu ve Kahramanmaraş Depremi Sonucunda Ortaya Çıkan Güncel Gelişmeler”, TBB Dergisi, Yıl: 2024, Sayı: 171, s. 255-288.
- Süzel, Cüneyt / Cömert, Venüs / Işıklar, Güneş Karol**, “Zorunlu Deprem Sigortasına İlişkin Bilgi Notu”, <https://denizhukuku.bilgi.edu.tr/tr/haberler/zorunlu-deprem-sigortasi-hakkinda/> (e.t. 11/12/2025).
- Ünan, Samim**, “Yeni Zorunlu Sorumluluk Sigortaları Öngörülürken Dikkate Alınması Gerekli Olan Hukuk İlkeleri, Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir

Bakış”, “Zorunlu Sigortalar Paneli” (19 Kasım 1993), Sigorta Hukuku Türk Derneği, İstanbul 1994, s. 41-75. (“Zorunlu Sigorta”)

Ünan, A. Samim / Konfıdan, Melisa, “Deprem Rizikosuyla İlgili Bazı Sigorta Hukuku Sorunları”: **Sezer Ilgın (edt.)**, Depremın Özel Hukuk ve Kamu Hukuku Açılarından Değerlendirilmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2023, s. 3-46.

Ünan, Samim, Kender Sigorta Hukuku, İstanbul 2025 (“Kender Sigorta Hukuku”).

Yongalık, Aynur, “Zorunlu Deprem Sigortası”, BATİDER, Yıl: 2001, C. XXI, Sa. 2, s. 151-174.